

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ВФПО**

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ЖИТОМИРСЬКОГО МЕДИЧНОГО ІНСТИТУТУ
ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
З ВИХОВНОЇ РОБОТИ
НА ТЕМУ:**

**«ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ ШАНОБЛИВОГО СТАВЛЕННЯ
ДО ІСТОРІЇ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ»**

КОНКУРС “Педагогічний ОСКАР–2022”

**НОМІНАЦІЯ 2. Інновації у створенні й
упровадженні сучасних методик, форм,
прийомів викладання, навчально-методичного
забезпечення освітнього процесу**

**ВИД РОБОТИ Методичні рекомендації з
виховної роботи**

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 22 Охорона здоров'я

**СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 223 «Медсестринство»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 224 «Технології медичної
діагностики та лікування»**

2021

Укладачі:

Ожго Наталія Станіславівна, куратор, викладач циклової комісії хірургічних дисциплін, викладач першої кваліфікаційної категорії

Шудренко Олена Тихонівна, куратор, асистент кафедри «Технології медичної діагностики та лікування. Громадське здоров'я»

Рецензенти:

Горай Ольга Віцентіївна – проректор з соціально-гуманітарного розвитку та міжнародного співробітництва, кандидат педагогічних наук, доцент

Махновська Ірина Романівна – методист інституту, кандидат педагогічних наук

Матеріали, висвітленні у методичних рекомендаціях цікаві та пізнавальні, ознайомлюють студентів із історією створення Житомирського медичного інституту, віхами його розвитку, що є важливим для формування духовних, моральних цінностей у студентів до найкращих традицій навчального закладу, шанобливого ставлення до надбань науково-педагогічного колективу.

Тематичні виховні заходи сприяють формуванню престижу професії медичного працівника, духовних цінностей у студентів, а саме ідеалів добра, милосердя, гуманізму та гідного ставлення до майбутньої професії.

Посібник рекомендований для викладачів, кураторів, здобувачів освіти з метою вивчення та поглиблення знань з історії Житомирського медичного інституту.

Рекомендовано радою кураторів груп
Протокол № 5 від 23.12.2021 р.

ЗМІСТ

1.	ВСТУП.....	4
2.	ОСНОВНА ЧАСТИНА.....	6
2.1.	Історичний нарис. Волинська фельдшерська школа (1875-1906 рр.).....	7
2.2.	Житомирська земська школа фельдшерів і фельдшериць-акушерок (1906-1920 рр.).....	9
2.3.	Житомирські об'єднані медшколи (1920-1922 рр.).. ..	11
2.4.	Житомирські довгострокові медичні курси (1923-1925 рр.).....	14
2.5.	Житомирська медична профшкола (1926-1930 рр.).....	15
2.6.	Житомирський медичний технікум (1930-1935 рр.).....	17
2.7.	Житомирська фельдшерсько-акушерська школа (1935-1954рр.).....	18
2.8.	Житомирське медичне училище (1954-1991рр.) Житомирське базове медичне училище (1991-2000рр.).....	23
2.9	Житомирський базовий медичний коледж (2000-2006рр.).....	29
2.10	Житомирський інститут медсестринства (2006 р.2017 рр.).....	30
2.11	Житомирський медичний інститут (2017 р. і до тепер).....	32
3.	ДОДАТКИ.....	40
4.	ВИСНОВКИ.....	43
5.	СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	44

ВСТУП

Організація виховного процесу у вищих навчальних закладах є однією з актуальних у педагогічній теорії та практиці, яка спонукає викладача до пошуку нових підходів до виховання студентів-медиків. Це цілеспрямований, організований процес взаємодії викладача та студентів з метою формування позитивних властивостей та якостей особистості.

Вищі медичні навчальні заклади за своїм статусом зобов'язані готувати не тільки дипломованих спеціалістів, а й гармонійно розвинених громадян, підготовлених до соціальної та професійної діяльності в сучасному суспільстві. Значну увагу необхідно приділяти формуванню духовно-моральних якостей, як домінуючих для становлення майбутнього спеціаліста.

Серед заходів, спрямованих на формування престижу професії медичного працівника, духовних цінностей у студентів, а саме ідеалів добра, милосердя, гуманізму та гідного ставлення до майбутньої професії є виховні заходи, які знайомлять із історією навчального закладу.

На виховному заході на тему «Наша Alma Mater – Житомирський медичний інститут», проведеному он-лайн на платформі ZOOM, студенти ознайомили присутніх із віхами його розвитку. Учасники самостійно опрацьовували матеріал, готували мультимедійні презентації, підбирали музичний супровід, фрагменти історичних відеофільмів та фотографії. Висвітленні матеріали цікаві та пізнавальні, супроводжувались демонстрацією експонатів музею Житомирського медичного інституту та перших примірників бібліотечного фонду. Пройшовши шлях від школи фельдшерів, заснованої далекого 1875 р. до медичного інституту, заклад зберіг найкращі традиції, має багату та яскраву історію, гідну пам'яті прийдешніх поколінь.

По завершенню студентам було запропоновано он-лайн -тестування із застосуванням Google-форм для визначення результативності виховного заходу.

Сьогодні колектив медичного інституту з упевненістю крокує в майбутнє, прагне досягти європейського рівня організації навчання, стандартів якості професійно-медичної освіти.

План підготовки та проведення виховного заходу:

I етап. Визначення теми виховного заходу.

II етап. Обговорення плану виховного заходу, розподіл завдань.

III етап. Проведення активної підготовки до заходу.

IV етап. Проведення виховного заходу.

V етап. Підведення підсумків виховного заходу.

I етап. На першому етапі на зборах активу групи здобувачі освіти визначили, який саме виховний захід вони хотіли б провести. Навчаючись на першому курсі Житомирського медичного інституту, вони вирішили ознайомитися з історією рідного закладу та присвятити виховний захід 145-річчю з дня його заснування.

II етап. На другому етапі було проведено зібрання здобувачі освіти на якому вони обговорили план виховного заходу та розподілили завдання щодо його підготовки. Учасники вивчали історичні матеріали; переглядали музейні експонати та перші примірники бібліотечного фонду; підбирали фрагменти історичних відеофільмів та фотографії, шукали музичний супровід, готували презентацію виховного заходу.

III етап. На цьому етапі студенти проводили активну підготовку до заходу. Кожен відповідально поставився до свого завдання, виконав його у мінімальний термін часу з максимальною віддачею.

IV етап. Проведення виховного заходу.

V етап. Підведення підсумків виховного заходу.

**ГІМН
ЖИТОМИРСЬКОГО МЕДИЧНОГО ІНСТИТУТУ**

*Музика і слова
заслуженого працівника культури України
Володимира Шинкарука*

Доля у нас єдина
А в серці вогонь не погас
Ми вибрали медицину
Й медицина вибрала нас

Приспів:
Шлях до успіху розпочинаєм ми
Час до звершень нам шляхи долати.
Житомирський медичний інститут
Наша Альма-матер, наша Альма-матер
Житомирський медичний інститут

Нас кличуть земні простори,
Країна знань і добра.
Вертають здоров'я хворим
І лікар, і медсестра.

*Віват! Велична Альма-матер!
Ти – наш священний оберіг.
В твоїх стінах перебувати
Велика честь для нас усіх.*

Волинська фельдшерська школа (1875-1906 рр.)

19 століття для Російської імперії, в складі якої на той час перебувала Волинська губернія, відзначене рядом реформ, серед яких постало питання надання медичної допомоги населенню.

У 1868 році, як стверджують архівні документи, на всю Волинську губернію, яка за територією була в 4 рази більша нинішньої Житомирської області, було 36 повивальних бабок і 192 сільські фельдшери.

Стаціонарну допомогу надавали 1 губернська лікарня на 80 ліжок та 11 повітових лікарень на 20 ліжок, у яких працювали 1-2 лікарі та 2-4 фельдшери.

Тож відкриття у 1875 році Волинської губернської фельдшерської школи в м. Житомирі було подією того часу, що мало вирішити важливе завдання – виховати медичних працівників для роботи в сільській місцевості.

До 1897 року школа займала незначні наймані приміщення по вулиці Київській, а затим була переведена в пристосоване приміщення по вулиці Бердичівській, 36 (рис.1).

На початку свого існування фельдшерська школа була трикласна, розрахована на 30 вихованців чоловічої статі. Вік учнів – від 15 до 20 років.

Перевага при вступі віддавалась хлопцям із сільської місцевості Волинської губернії. Осіб, що походили з інших губерній, приймали лише за умови наявності вільних місць.

Вихованці фельдшерської школи поділялись на “казеннокоштных” і “своєкоштных”. Перша категорія учнів не сплачувала за навчання, перебувала на повному утриманні, але по закінченні школи була зобов’язана відпрацювати по сільській лікарській частині по 1,5 роки за кожен рік навчання, тобто 4,5 роки.

Батьки “своєкоштных” вихованців повинні були сплачувати за навчання дітей по 20 крб. на рік. Це була невелика сума, якщо порівняти її з реальними коштами, що йшли на утримання кожного вихованця в рік. Але для селян, збіднілих міщан, з дітей яких і складався контингент вихованців фельдшерської школи, сплата за навчання і утримання дитини в місті часто було неможливим. Саме тому до нашого часу дійшла велика кількість “прошений” на ім’я

Рис.1. Будівля Волинської земської школи фельдшерів і фельдшериць-акушерок на початку ХХ ст.

директорів з єдиним проханням – про переведення дітей на державне утримання.

Щодо освітнього цензу перших вихованців, то від них вимагалось лише вміння читати і писати російською мовою та знати основні православні молитви.

Зважаючи на такий невисокий рівень освіти вступників, 1 клас вважався підготовчим і повинен був “підтягнути” учнів до необхідного рівня знань.

В подальшому, зі зростанням кількості бажаючих вступити до школи, зростають і вимоги до знань абітурієнтів.

Так, у 1902 році на 9 місць казеннокоштных вихованців претендує 27 чол., у 1904 році – на 7 місць (4 з яких казеннокоштні) – 54 абітурієнти. Тому необхідною умовою для вступників стає документ про початкову освіту.

Щорічно на фельдшерську школу виділялось 11 200 крб. Із них на 30 вихованців відпускалося 3201 крб. 32 коп. Утримання одного вихованця обходилося школі 106 крб. 71 коп. на рік. Крім того, кожному видавалися підручники, які по закінченню школи залишалися у власності учня назавжди. А по закінченні школи випускник також отримував 50 крб. на “обзаведение”.

Якщо випускник з якихось причин не бажав відробляти визначений термін за направленням лікарської частини, він повинен був сплатити всю суму, витрачену на його утримання і навчання. В різні роки ця сума коливалась від 496 до 600 крб.

У 1897 році вона перетворюється в чотирикласну. Збільшується кількість спеціальних предметів. Вивчаються анатомія, фізіологія, фармацевтика, дитячі хвороби, хірургія, гігієна, внутрішні хвороби, фармакологія, догляд за хворими, очні хвороби, десмургія, загальна патологія, венеричні хвороби, масаж.

Успіхи вихованців визначались за такими параметрами: навчання, поведінка, старанність.

Теоретичний курс оцінювався за «5»бальною шкалою.

Крім оцінок в кінці кожного семестру складалися так звані “розрядні” списки, в яких усі учні школи ділилися на 3 розряди. Найкращі склали перший розряд, а невстигаючі учні потрапляли до категорії “вне разряда”.

У кінці весняного семестру вихованці “держали” екзамени. Невстигаючим призначались “передержки” з предметів, за які вони отримали незадовільні оцінки. Якщо оцінка не поліпшувалась, учень виключався із школи “за малоуспешность”, або залишався на повторний курс, але переводився з казенного утримання на своєкоштне.

Значна увага приділяється практичній підготовці вихованців. Кожного дня учні проводили чергування у Волинській земській лікарні, чергували в Аптеці Шамборського, брали участь у заходах дезінфекції.

Перший педагогічний колектив Волинської фельдшерської школи складався з 7 чоловік, а першим директором її став статський радник Олександр Микитович Лаврентьев.

Основним завданням педагогічного колективу було виховання компетентних спеціалістів для роботи у важких умовах сільської місцевості.

Саме такими були 246 випускників фельдшерської школи, які поповнили ряди сільських медиків Волинської губернії з 1878 по 1906 рр.

**Житомирська земська школа фельдшерів
і фельдшериць-акушерок
(1906-1920 рр.)**

12 червня 1906 року Волинським губернським комітетом було вирішено перетворити Волинську земську школу фельдшерів в школу для фельдшерів і фельдшериць-акушерок.

Згідно статуту, приймалися особи чоловічої і жіночої статі. Перевагою при вступі користувались діти сільського населення Волинської губернії.

Учні поділялись на стипендіатів Волинського земства і своєкоштных. При вступі складались екзамени з російської мови (твір та диктант) і геометрії.

На новоутворені акушерські курси приймалися вдови і дівчата від 16 років, зі свідоцтвами про закінчення повного курсу середнього навчального закладу.

Оскільки освітній ценз при вступі до школи став високим, відпала необхідність у підготовчому класі, тому в 1908 р. школа перетворюється в трикласну для фельдшерів і чотирикласну – для акушерок.

У навчальну програму включені переважно медичні дисципліни.

1. У 1 класі вивчались наступні предмети: анатомія, фізика, хімія, латинська мова, Закон Божий, зоологія, російська мова, ботаніка, фізіологія.
2. В програмі 2 класу – хірургія, гігієна, фармакологія, десмургія, Закон Божий, діагностика, терапія, загальна патологія, терапія, аптека.
3. У 3 класі вивчались терапія, дитячі хвороби, епідемічні хвороби, сифіліс, хірургія, надання першої допомоги, масаж, очні хвороби, жіночі хвороби, акушерство.
4. Фельдшериці-акушерки в 4 класі вивчали хвороби новонароджених, жіночі хвороби, акушерство (рис. 2).

*Рис. 2. Клавдія Волчкова, учениця у 1913-1916 роках.
Розписка К.Волчкової*

У приміщенні школи на Великій Бердичівській вулиці в цей період створюються навчальні кабінети, укомплектовані необхідним інвентарем, таблицями, моделями і фантомами.

Останні замовлялись у Варшаві, Одесі, Києві і коштували дуже дорого. Так, за розбірну модель ока було заплачено 75 крб., а за акушерський фантом з лялькою – відповідно 80 крб.

Традиційно велика увага приділялась практичним заняттям. Крім основних уроків у 2 класі передбачались 2 уроки практичних занять по анатомії в дні, коли в прозекторській земській лікарні були трупи. А в 4 класі – щоденно по годині практичні заняття по акушерству та по жіночим хворобам.

Фельдшерки-акушерки до випускних іспитів повинні були мати 20 самостійних прийомів пологів. В такому разі, по закінченні вони отримували звання повивальної бабки 1 розряду. Якщо ж малося лише 12 самостійних прийомів, присвоювалось звання повивальної бабки 2 розряду.

Практичні заняття акушерок проходили в Житомирському родовому відділенні земської лікарні та в пологовому притулку ім. братів Дуриліних.

Всі викладачі школи крім священника отця Миколи Ящинського та Івана Поржецького були практикуючими лікарями житомирських лікарень.

Директором фельдшерської школи з 1 грудня 1906 по 1918 роки був Іван Олексійович Соболевський.

На час перебування його на посаді припадає найбільша кількість змін і реформ у школі.

Нарівні з хлопцями в школу приймаються і дівчата. Якщо в 1906 р. до школи вступило 8 дівчат, то в 1918 р. – 131 дівчина.

Дозволяється вступ до школи представникам інших національностей - у списках учнів з'являються чеські, польські та німецькі, єврейські прізвища.

Зростають витрати на утримання вихованців. Тепер утримання одного учня за весь термін навчання складає 1088 крб. 74 коп.

Позитивною зміною є те, що школа заявляє про себе на всеросійському рівні. Приймає участь у з'їздах, виставках.

У 1913 році в школі було розпочато підготовку шкільних фельдшерів (рис. 3).

Рис. 3. Свідоцтво про присвоєння звання шкільного фельдшера В. Борейку

З початком першої світової війни між Росією, Німеччиною та Австро-Угорщиною в Житомирській земській фельдшерській школі були відкриті курси для сестер милосердя. Було прийнято 61 слухачку.

Активна призовна кампанія зачепила і школу. Відстрочку від призову отримали лише ті учні, які вчилися на останньому курсі. До нашого часу збереглися імена деяких призовників 1914 року – це Прокофій Михайлюк та Антон Сова.

Заняття в школі відбувалися в особливих умовах. Житомир знаходився в прифронтовій зоні.

В зв'язку із загальною мобілізацією зменшилась кількість фельдшерів і лікарів на лікарських дільницях. І саме в цей час розпочинаються епідемії холери, черевного і висипного тифу.

Тому виникає потреба в медичних кадрах. З багатьох повітових управ губернії в школу надходили прохання відрядити на “ваканційний” час учнів і учениць школи для практичної роботи в лікарнях. Учні школи мали можливість підробити в канікулярний час, проводячи щеплення віспи, працюючи дезінфекторами в місцях поширення епідемій.

1917 рік приніс із собою зміни в політичному житті країни, які, звичайно, зачепили і Волинську школу фельдшерів і фельдшериць-акушерок. За часів Центральної Ради, у вересні 1917 р. в школі створюється Учнівська рада, яка обговорює питання, які хвилювали учнів в той період:

- економічне становище учнів школи;
- збільшення кількості і суми стипендій;
- підписка на українські, російські, польські часописи;
- про делегацію представника від учнів до педради з правом голосу;
- про відведення кімнати під читальню;
- про призначення лектора по частковій патології і терапії для повторення курсу;
- про щоденні чергування учнів класу в лікарні і аптеці.

У період Гетьманату Павла Скоропадського в 1918 р. земська школа була тимчасово закрита “в виду вредной противоправительственной деятельности», але уже з середини грудня того ж року школа продовжила свою роботу.

З 9 липня 1919 р. на підставі тимчасового Положення про середню школу, в школі було введено колегіальне правління з залученням до участі в педраді представників учнівського колективу – по одному від кожного з п'яти класів. Але колегія практично не діяла.

Постійні військові мобілізації лікарів, цивільна мобілізація на боротьбу з важкою епідемією висипного тифу, продовольча криза не дозволяли членам комісії навіть зібратися разом. Ситуація ускладнювалась ще й масовими захворюваннями викладачів і учнів.

Щоб врятувати школу від неминучого розвалу, педрада прийняла рішення перейти до попередньої системи управління – була відновлена посада директора. З 15 лютого 1920 р. директором школи став М.Ф. Лазицький.

Житомирські об'єднані медшколи (1920-1922 рр.)

В червні 1920 р. колегія Наркомздрава затвердила “Положение о школе лекарских помощников”. Метою школи лікпомів була підготовка до практичної діяльності персоналу для обслуговування населення у якості помічників лікарів.

Ліквідувався акушерський клас, чотирирічний курс навчання змінювався на семитриместровий, тривалістю 2,5 роки. Програма практично залишалась без змін, додавались лише політико-економічні дисципліни.

В кінці триместрів на протязі тижня складалися заліки з практичних дисциплін, з теоретичних – екзамени, які носили назву “репетиції”. Протягом триместру учнями періодично здавалися колоквіуми.

По закінченні курсу навчання здавалися екзамени з предметів останніх трьох триместрів. Особам, що здали іспити, педрадою школи видавалися тимчасові посвідчення. Для отримання постійного посвідчення, лікпом повинен був відпрацювати рік у військовому або цивільному медичному закладі.

Одночасно при школі лікпомів відкриваються акушерська школа з чотиритриместровим і школа сестер з шестисеместровим курсом. Офіційна назва цього навчального закладу – «Об’єднані медичні школи». З серпня 1922 року ця назва дещо змінюється і звучить як “Об’єднані медшколи ім. тов. Семашко” (рис. 4).

Рис. 4. Колектив лікарні Червоного Хреста, в першому ряду (центр) – В.М. Фабрікантов, директор школи медсестер

Згідно зі статутом, навчання в медичних школах було безкоштовним. Але те, що школа знаходилася на самоокупності, привело до того, що спочатку 25 % учнів оплачували своє навчання, а в подальшому – 75 %.

В умовах інфляції важко було встановити фіксовану суму для сплати за навчання. Тому за еквівалент була взята вартість 40 пудів жита “на текущий момент”. У грошовому виразі це 3,32 крб. золотом, або в грошових знаках 1922 року – 2656 крб. на місяць.

Не всі учні були спроможні вносити таку суму за навчання. На допомогу таким “недостаточним” особам приходили їх товариші і викладачі. Влаштувалися вечори зі зборами “бенефіцій” – грошових пожертв, які йшли на сплату навчання неплатоспроможних учнів. У період продовольчої кризи учні отримували пайок, але ті, що мали прогули без поважної причини, пайка не отримували.

Школи мали два гуртожитки для найбідніших учнів.

У приміщенні школи була бібліотека, в основному укомплектована ще до 1917 року. Фонд бібліотеки нараховував 1588 книг і 1418 підручників. У 1922

році нараховувалось 1664 екземпляри 1036 назв і бібліотека підручників, за користування якими з учнів бралась незначна плата.

До сьогоднішніх днів у бібліотеці Житомирського інституту медсестринства зберігаються примірники книг та підручників, якими користувались учні медичних шкіл тих часів (рис. 5).

Функціонував читальний зал, де більшість учнів проводили своє дозвілля. В школі видавався рукописний часопис “Наша думка”, матеріал до якого писався самими учнями. Вірші, оповідання, спомини, сатири читались і розбирались публічно на так званих “читанках”.

Силами учнів шкіл ставились п’єси, проводились музичні вечори. Кошти, зібрані під час таких вечорів, передавались на користь безпритульних дітей або голодуючих Поволжя.

У вільний від навчання час учні школи працювали на городі, який знаходився на території школи. Овочі з городу використовувались для приготування їжі для вихованців шкіл.

На чолі об’єднаних медшкіл стояв ректор. Цю посаду обіймав Микола Філімонович Лазицький. Він же керував школою лікпомів (рис. 6,7).

Рис. 5. Виставка бібліотечного архіву

Рис. 6. М.Ф. Лазицький – ректор об’єднаних медшкіл, директор школи лікарських помічників

Рис. 7. Свідоцтво про закінчення Волинської акушерської школи, 1922 рік

Директором школи акушерок був Василь Йосипович Краснов. Директором школи медсестер – Віктор Микитович Фабрікантов. Всі питання щодо навчального процесу вирішувала педрада.

Не дивлячись на важкий час педагогічний склад школи в основному був постійний. У списку викладачів Биков М.В., Тер-Арутюнянц С.М., Базікалов М.В., Крузенштерн Р.С., Маргуліс З.А.

З 1921 року в школу викладачем хірургії прийнято Гербачевського Олександра Федоровича.

Особливою любов'ю колег і учнів користувався Микола Іванович Лисицин, який працював у школі з 1910 року і в ім'я якого було створено спілку допомоги незаможним учням.

У 1922 р. педколектив, підтримуючи тенденцію продовження навчання учнів у вищих навчальних закладах, розробив проект реформи школи з метою збільшення знань учнів медшкіл із загальноосвітніх та медичних предметів. Пропонувалося ввести в школі предмети перших семестрів медичних інститутів у такому обсязі, щоб випускники школи могли вступити одразу на другий курс медичного вузу.

Так в 1922 році до Харківської медичної академії було направлено 10 випускників-лікпомів.

Житомирські довгострокові медичні курси (1923-1925 рр.)

1923 рік був визначений рядом реформ медичної освіти. Як наслідок таких реформ було прийняте рішення швидкими темпами ліквідувати інститут фельдшерів. Гаслом того часу було: “Скрізь замість фельдшера дати лікаря”. Замість існуючих шкіл запроваджувались 4 типи довгострокових курсів:

1. Підсобного лікувального персоналу
2. Санпрофілактичного персоналу
3. Акушерок
4. Працівників з охорони материнства і дитинства (охмадит).

Курси повинні були відкриватись при великих лікарнях і навчання повинне було носити переважно практичний характер.

Кожен курсант мав спеціальний щоденник, куди проводились записи про проведену роботу в закладі, до якого він був прикріплений.

Доробок кожного учня щотижнево розглядався на засіданні навчально-контрольної комісії. Один триместр курсанти присвячували стажуванню в медичній установі. Вони виконували всі види робіт: догляд за хворими, участь в амбулаторних прийомах хворих, робота в операційних, перев'язувальній, несли обов'язкові добові чергування. Завданням випускників був лише догляд за хворими, а право на самостійну працю і практику вони не мали.

Головним завданням курсів було залучення до школи “сільського елемента”, так як на селі відчувалась потреба в медичних працівниках.

Але селяни до курсів не вступали з ряду причин. Головною з них була освітня. На селі було мало молоді, яка б отримала освіту семилітньої школи і могла б здати вступні іспити. Велике значення мало і матеріальне питання.

Перевага при зарахуванні надавалась членам комітетів незаможних селян, червоноармійцям, членам профспілок та їх дітям. Очолював медкурси завідувач Лазицький М.Ф.

Для керівництва і педколективу ці роки були надзвичайно важкими. Медичні курси неодноразово підпадали під загрозу закриття ніби через те, що вони для округи зайві і непотрібні, до того ж дорого коштували.

В 1924 році було припинено існування санпрофілактичних курсів як таких, що не відповідають системі Головпрофосу.

Іншими проблемами були пролетаризація та українізація курсів, відповідно звіту 1925 року курси було “опролетаризовано” всього на 70% і українізовано на 75%.

У 1925 р. на медкурсах створено комсомольський осередок, що нараховував на початку 21 члена. Комсомольці брали доволі активну участь у шкільному і позашкільному житті.

Слухачі курсів самотужки протягом 1924-25 навчальних років створили анатомічний музей із значною кількістю препаратів, муляжів, таблиць, скелетів. Деякі експонати виготовлялись курсантами власноруч.

При курсах працювали гуртки – драматичний (нараховував 20 осіб), російський, український (15 осіб), літературний (30 осіб), профполітгурток (25 осіб), футбольна команда (15 осіб).

Що ж до навчання, то самі учні визначали свою недостатню теоретичну підготовку, яка вказувала на значні недоліки у підході до навчання середнього медичного персоналу.

Житомирська медична профшкола (1926-1930 рр.)

У 1926 році ставиться питання про заміну якості професійної освіти взагалі і медичної – зокрема. Створюються так звані профшколи. Тож з 29 квітня 1926 року на базі медичних курсів відкриваються акушерська профшкола і профшкола помічників лікарів.

У навчальних програмах медпрофшколи більше уваги приділялось теоретичним дисциплінам, як спеціальним, так і загальноосвітнім.

Навчальний план акушерської профшколи на весь термін навчання містив у собі наступні предмети:

- економічна географія;
- історія класової боротьби;
- політекономія та економічна політика;
- радянське право та Радянський Союз;
- основи марксизму;
- техніка української та російської мови;
- математика;
- фізика;
- хімія;
- німецька мова;
- біологія;
- анатомія та фізіологія;
- загальний догляд за хворими;

- акушерство;
- гінекологічні хвороби та догляд;
- акушерство, гінекологія амбулаторні (практичний курс);
- анатомо-фізіологічні особливості немовлят та догляд за ними;
- основи загальної патології;
- основи гігієни, бактеріології та епідеміології;
- охмادت;
- молочна кухня (практичний курс);
- консультація охмадиту (практичний курс);
- виготовлення ліків з латинською номенклатурою;
- соцмед та організація охорони здоров'я;
- швидка допомога при нещасних випадках;
- пранці та гонорея;
- внутрішні хвороби;
- інфекційні хвороби;
- загальна хірургія, асептика та антисептика.

Очолював школу завідувач, але він підпорядковувався органі самоуправління – шкільній раді. До неї входили представники від учнів, викладачів і технічного персоналу – пропорційно до їх кількості в кожній групі.

Шкільна рада здійснювала загальне керівництво школою: процесом навчання, господарством, культурним життям, підбором і затвердженням кадрів викладачів.

До компетенції ради школи входили і питання, пов'язані з результатами “чистки” – перевірки соціального стану учнів школи. Кожний випадок, коли виникали підозри про те, що учень надавав неправдиву інформацію про своє соціальне походження, перевірявся. І лише після перевірки приймалось рішення про виключення “класово чуждого елемента”.

Так у протоколі засідання шкільної ради від 30 травня 1929 року зафіксовано виступ секретаря шкільного осередку ЛКСМУ Гохлейхер, в якому вона дорікає раді за те, що «чистка» в школі йде мляво, тоді як в інших школах її проведено і виключено багато учнів.

Загалом життя школи в цей період надзвичайно політизоване і ідеологізоване. Велика увага приділялась святкуванню політичних свят – роковин революції, комсомолу, травневих свят, які часто поєднувалися з антирелігійною кампанією (рис. 8).

Рис. 8. Випуск акушерок медпрофшколи, 1928 р.

Житомирський медичний технікум (1930-1935 рр.)

З вересня 1930 р. медпрофшколу перейменовано в медичний технікум, що передбачало зміну всієї «конструкції» навчального закладу.

В першу чергу, було здійснено перехід на семестрову систему навчання: скасовані практичні триместри, скоротилися терміни навчання. Ряд предметів було додано до програми, ряд – скасовано. Це призвело до необхідності серйозної роботи над узгодженням планів і програм, особливо на старших курсах. З жовтня 1930 р. в технікумі запроваджуються предметні комісії.

Спочатку було відкрито три відділення: помічників лікарів, спеціалістів з охорони материнства і дитинства (охмадиту), акушерське.

З 1935 р. відкривається санпрофілактичне відділення.

У викладацькому складі технікуму переважають практикуючі лікарі.

Одним із старійших викладачів технікуму був Микола Вікторович Биков, який в 1934 році відсвяткував свій 25-річний ювілей як викладач медичного технікуму.

Важливим завданням педколективу було підняття рівня теоретичних і практичних знань студентів. З цією метою організуються допоміжні предметні гуртки. Вони діяли практично з усіх предметів, що викладались у школі. Заняття в гуртках проводили не лише викладачі, але й студенти старших курсів.

Перший випуск медичного технікуму, що відбувся в 1934 р., поповнив ряди середнього медичного персоналу Житомирської округи 57 добре підготовленими спеціалістами – 27 працівниками охмадиту, 18 акушерками, 12 лікпомами.

Рис. 9. Випуск акушерок медичного технікуму

Покращується матеріальне становище студентів технікуму. Всі вони забезпечувались триразовим безкоштовним харчуванням, що видавалося в їдальнях гуртожитків за талонами. Зростає кількість стипендій, сума яких коливалась від 15 до 40 крб. на місяць.

За успіхи в навчанні, а особливо в суспільному житті технікуму, активні студенти отримували преміювання у вигляді взуття, комплектів одягу або окремих його деталей (сорочок, штанів та ін.).

Для проживання студентів технікум мав декілька гуртожитків. Внутрішній розпорядок у гуртожитках був надзвичайно суворий. За недотримання правил проживання студент безапеляційно виселявся. Правила стосувались практично всього, включаючи зовнішній вигляд студента.

У кімнатах гуртожитку заборонялись ігри в карти та в популярний в ті роки “флірт” як ігри “буржуазного видання та змісту”. Кожен подібний випадок

розслідувався і закінчувався для “гравців” в кращому випадку винесеною доганою.

За всіма відхиленнями від правил вівся нагляд з боку викладачів, які мали за обов’язок чергування в гуртожитках, але часто про проступки своїх товаришів доповідали самі студенти.

Такою була тодішня ситуація: хто знав, але не повідомив, страждав сам. Так сталося зі студентом 3 курсу І.Ющенком, який не повідомив про те, що його однокурсник і односельчанин Василь Бліщук є сином куркуля, розкуркуленого і позбавленого виборчого права. Бліщука зі школи “вилучили”, а Ющенко, як той, що “загубив класову пильність”, був позбавлений стипендії.

Подібні “повідомлення” від студентів заохочувалися не лише стосовно своїх товаришів, але й викладачів, що часто призводило до звільнення останніх.

На початку тридцятих років новим явищем в житті технікуму була так звана “воєнізація”. Для вивчення «воєнних» предметів, студенти поділялись на бригади, на чолі яких стояли бригадири. Починаючи з цього часу і допочатку Великої Вітчизняної війни, воєнній підготовці студентів технікуму відводиться найважливіше місце в навчальному процесі.

Рис. 10. Заняття з військово-медичної підготовки

Житомирська фельдшерсько-акушерська школа (1935-1954рр.)

З 2 вересня 1935 року відповідно до директиви Наркомздор’я була проведена реорганізація медичних навчальних закладів. Житомирський медичний технікум був реорганізований в Житомирську фельдшерсько-акушерську школу. З 1935-36 навчального року заняття в школі проводились за навчальними планами, надісланими Управлінням підготовки медкадрів Народного Комісаріату охорони здоров’я.

Було ліквідовано відділи охмادиту та сангігієни. Студентів другого і третього курсів охмадиту було переведено на акушерську спеціальність, а лікпомів і студентів сангігієнічного відділення – на фельдшерську. З нового набору було утворено дві групи акушерського профілю і шість груп фельдшерського профілю. Термін навчання складав для фельдшерів – три роки, для акушерок – два роки.

З 1938 р. в школі відкрито лаборантський відділ, випускники якого отримували спеціальність лаборанта середньої кваліфікації. При школі працювала екстернатура у вигляді однорічних курсів для фельдшерів і чотиримісячних – для операційних сестер.

Студенти на курси з'їзджались з усієї України. Екстерном можна було отримати спеціальність акушерки, медсестри, медсестри дитячих установ, медичного лаборанта, зубного техника, фармацевта.

Діяли також курси підготовки санітарних фельдшерів. Навчалися на них 3,5 місяці і по закінченні мали право обіймати посаду помічника державного санітарного інспектора і помічника санітарного лікаря.

Серед викладачів школи збільшується кількість осіб з медичною освітою. Вимоги до освіти стосувалися і керівництва школи. З початку квітня 1937 року на підставі наказу Київського облздороввідділу з посади директора звільнено Євченко Н.Ф. “як не лікаря”. З 20.05.1937 р. цю посаду обіймав викладач школи, лікар І.Б.Словак.

У цьому ж, 1937 році школою проведено перший, після п'ятнадцятирічної перерви, випуск фельдшерів. Сімдесят шість випускників були направлені на роботу до 25 районів Житомирської області. Серед них був Пап А.Г., в подальшому доктор медичних наук, професор. За наказом від 11.07.1937 р. йому присвоювалась кваліфікація фельдшера і направлення на роботу в Володар-Волинський район.

Вісім студентів цього випуску отримали направлення до медичних інститутів.

Наприкінці 1937 року в Житомирі була відкрита зуболікарська школа, куди, за власним бажанням було переведено 59 студентів II курсу фельдшерського відділення.

1935 року і до початку Великої Вітчизняної війни в школі і в гуртожитках запроваджувалась “воєнізована дисципліна”, за дотриманням якої наглядав заст. директора з військової частини Бондарєв.

Крім поділу на бригади студенти під час масових заходів поділялись на три роти і 13 взводів, на чолі яких стояли командири. В цілому весь контингент школи складав один батальйон.

Традиційними заходами в школі стають воєнізовані походи. Так, у 1938 році відбувся п'ятикілометровий похід у протиказах, присвячений XX-річчю ВЛКСМ та XXI річниці революції.

З метою поліпшення практичних навичок студентів міською радою Госоавіахіму проводилась військова гра “Борьба с воздушным десантом”, в якій брали участь і студенти школи. Також для студентів старших курсів обов'язковою була стрільба в тирі Госоавіахіму.

Велика увага приділялась і фізичному розвитку студентів, який, знову ж таки, був тісно пов'язаний з військовою підготовкою. В 1938 р. спортивні команди фельдшерсько-акушерської школи посіли перше місце на змаганнях з оборонних видів спорту і друге місце – в легкоатлетичному кросі ім. Ворошилова серед вищих і середніх навчальних закладів міста.

Що ж до навчального процесу, то в цей період велика увага приділяється практичній стороні навчання. В школі функціонували кабінети – анатомічний, біологічний, фізичний, хімічний, військово-санітарний, військовий, фармацевтичний, акушерський, фізкультурний.

Навчання в школі проводилось у дві зміни. Так само в дві зміни проводились і складання екзаменів під час сесій, яке іноді затягувалось до двох годин ночі. На одному з засідань педради подібні явища були визнані антипедагогічними, і було ухвалено рішення про те, що “сесії” повинні закінчуватись не пізніше одинадцяти годин вечора.

Життя студентів школи в якійсь мірі ускладнюється. З 1937 року анулюються безкоштовні обіди, скорочується кількість гуртожитків. Більше половини студентів сплачують за своє навчання. На початку 1941 року в школі 121 стипендіат, 3 відмінники, звільнені від сплати за навчання і 22 особи – діти комун і патронатів, пенсіонери, звільнені від платні за навчання за розпорядженням Наркомздоров'я (рис. 11).

Рис. 11. Випуск, 1938 рік

Останній передвоєнний випуск відбувся на початку червня 1941 р. Школа готувалась до прийому нових студентів. На 8 червня, 13 липня і 13 серпня були призначені дні для ознайомлення вступників зі школою. Студенти відправлялись на канікули, викладачі отримали відпустки. Але 22 червня 1941 року кардинально змінилися плани школи на майбутнє.

Зранку, 22 червня, згідно з наказом директора школи встановлюється цілодобове чергування співробітників і викладачів у школі. В гуртожитках – цілодобове чергування студентів.

Наступного дня, 23 червня, призвані до діючої армії завпеди Бондарев Г.Ю. і Гринман. Наказом від 24.06.1941 р. № 150а у зв'язку з відрядженням до Червоної Армії директора школи Словака І.Б., виконувачем обов'язків призначено Ратнера О.Б.

Словака І.Б. було призначено начальником евакошпиталю терапевтичного профілю, що знаходився в будівлі Житомирського педагогічного інституту.

З наступом на Житомир німецьких військ шпиталь виїхав з міста у складі Житомирського санітарного поїзда.

Викладачі і студенти фельдшерсько-акушерської школи приймали безпосередню участь у бойових діях (рис. 12, 13).

Рис. 12. У партизанському загоні (у верхньому ряду друга праворуч Л.В. Степанюк, викладач училища)

Рис. 13. Робота в польовому шпиталі

На початку липня 1941 р. Житомир було окуповано німцями. В цей час припиняють своє функціонування практично всі навчальні заклади міста, в тому числі і фельдшерсько-акушерська школа, вперше за 66 років з часу свого заснування (рис. 14, 15).

Рис. 14. Андреев В.І., викладач училища, учасник війни

Рис. 15. Фельдман Т.Б., випускниця і викладач училища, учасник війни

І лише після визволення Житомира від фашистів в місті відновлюється робота навчальних закладів. Однією із перших, в лютому 1944 р. розпочинає свою роботу і Житомирська фельдшерсько-акушерська школа. Директором школи наказом № 1 від 25.02.1944 р. призначено Никифора Митрофановича Іванова.

Викладацький склад школи в цей час такий: Пелех Петро Михайлович, Пономарьова Евфросинія Матвіївна, Риндик Олена Львівна, Тушилович Олександр Фомич, а також Яворська Є.Ф., Блинська А.З.

Навесні 1944 р. були проведені вступні іспити на відділення акушерсько-фельдшерське, фельдшерське, зуболікарське, фармацевтичне.

Вступники складали іспити з російської і української мови, арифметики, хімії та Конституції.

За результатами іспитів перший весняний набір у травні 1944 р. був таким: зуболікарське відділення – 40 осіб; акушерсько-фельдшерське – 42 осіб; фельдшерське – 36 осіб.

Восени того ж року відбувся ще один набір першокурсників – осінній. Вступні іспити проводилися з 15 по 25 вересня, а з 1 жовтня розпочались заняття.

Що ж до студентів старших курсів, то вони продовжували перерваний німецькою окупацією курс навчання. Розпочався він зразу ж з практики. Студенти 3 курсу всіх відділень перебували на епідроботі в населених пунктах області, а повернувшись, навесні, проходили практику в Житомирській міській лікарні, військовому шпиталі, в лікарнях Бердичева, Черняхова, Коростишева, Новограда-Волинського.

Студенти школи воєнного часу перебували в надзвичайно скрутному становищі. Всі гуртожитки школи під час окупації міста були заселені сторонніми особами, і звільнити їх було практично неможливо.

Тож всі студенти школи були вимушені знімати житло в місті. Дуже тяжко доводилось з продуктами харчування. Всі – і студенти, і викладачі отримували так звані хлібні картки. А в листопаді того ж року в школі було відкрито їдальню. Щоб забезпечити її овочами і паливом, студенти влаштовували “недільники” з перебирання картоплі і капусти та розпилювання дров. Для забезпечення школи паливом студенти виїздили до лісу, де кожен повинен був власноруч заготовити 5 кубометрів дров (рис. 16).

Рис. 16. Студенти на сільгоспроботах

Більшість учнів отримувала стипендії, сума яких складала 50 – 60 крб. Студент отримував її за умови гарних успіхів у навчанні. За наявності у студента поганих оцінок і пропусків занять стипендія затримувалась і видавалась лише тоді, коли ці недоліки були усунуті.

Але значний відсоток учнів сплачував за своє навчання в школі. Згідно з Постановою СНК СРСР від 21.09.1945 р. плата за навчання складала 75 крб.

за семестр. Від сплати за навчання звільнялись діти військовослужбовців, що загинули на фронтах, діти офіцерів Червоної Армії що загинули, пропали безвісти, або померли від поранень, діти офіцерів – інвалідів Великої Вітчизняної війни I і II групи, діти загиблих партизан.

В 1945 р. відповідно до наказу № 110 від 3.04.45 р. від фельдшерсько-акушерської школи відділена зуболікарська школа, директором якої було призначено лікаря Володимира Георгійовича Горбова.

Для функціонування зуболікарської школи із інвентаря медшколи було виділено три класні кімнати в будинку по вул. К.Маркса, 36 і відповідне обладнання.

У повоєнний час велика увага приділялась якості освіти. Відповідні вимоги ставились до успішності студентів. За пропуски і неуспішність виключали зі школи. Але найкращим, відмінникам навчання, надавалась можливість продовжити освіту. У 1948 р. до медичних вузів направлено 11, а в 1950 р.- 10 випускників школи. Але й ті випускники, хто бажав продовжувати навчання, але не потрапив після закінчення школи в так звані 5 %, у подальшому також отримали вищу освіту. Це – Борис Михайлович Кіндрась, нині завідувач Любарської районної лікарні, та Віталій Петрович Євтушенко, кандидат медичних наук. Вони обидва навчались на різних відділеннях Житомирської фельдшерсько-акушерської школи в перші повоєнні роки, по закінченні пройшли дійсну військову службу, працювали за спеціальністю і в подальшому закінчили Київський медичний інститут імені Богомольця.

В липні 1945 р. Н.Іванов передає справи П.С.Романчуку, а останній – в жовтні того ж року – І.Б.Словаку.

Крім основного навчального процесу педколектив забезпечував функціонування короткострокових курсів: в 1948 р. – з дезінфекційної справи,

які діяли півтора місяці, в 1949 р. – однорічні з підвищення кваліфікації медсестер дитячих установ без відриву від виробництва.

Знову починають працювати кабінети: хіміко-фізичний, анатомічний, догляду за хворими, з 1950 р. – військовий і літературний. Цього ж року, згідно з документами, в школі працюють предметні секції – загальноосвітніх дисциплін, яку очолював Бялік Р.О., загальномедична секція на чолі з Гузман Я.Г., клінічна секція, керівником якої був Гольденберг Б.Г., а також військово-фізкультурна секція, очолювана Бондарьовим Г.А. (рис. 17, 18).

*Рис. 17. Практичне заняття з терапії,
1940-і роки*

*Рис. 18. Гольденберг Б.Г.
при огляді хворого*

Традиційно особлива увага приділялась спортивній роботі. Про це свідчить той факт, що студенти 1 і 2 курсів, що не здали норм ГПО, не допускались до здачі сесії.

Команди фельдшерсько-акушерської школи беруть участь в міських змаганнях – фізкультурному вечорі (група гімнастів школи, 1947 р.), в лижних змаганнях (команда посідає II місце в місті). У 1950 р. студенти школи беруть участь в обласних атлетичних змаганнях і виборюють II місце.

У 1947 р. команда школи бере участь у Всеукраїнських змаганнях з легкої атлетики, а в січні 1950 – лижна команда школи брала участь у Всесоюзних лижних змаганнях в м.Казань.

Сандружина фельдшерсько-акушерської школи на протязом кількох років тримала першість м.Житомира.

Також в цей період активно працювали гуртки художньої самодіяльності, духовий оркестр. І не зважаючи на важкі повоєнні роки, життя студентів школи було насиченим і цікавим.

Житомирське медичне училище (1954-1991рр.)

З серпня 1954 р. Житомирська фельдшерсько-акушерська школа перейменована в Житомирське медичне училище № 1. Зуболікарська школа, в свою чергу була реорганізована в Житомирське медичне училище № 2. Але вже в жовтні 1955 р. вона була приєднана до медичного училища № 1, як зуболікарське відділення.

Набір на перший курс всіх відділень складався з 2 груп фельдшерів і 2 груп акушерок на базі 10 класів – 120 осіб. На заочне відділення на базі 7 і 10 класів набрано по дві групи фельдшерів і акушерок – 126 осіб.

В наступному навчальному році до основного контингенту школи приєднано ще 2 групи зубних лікарів. Тож загальна кількість першого курсу складала 306 осіб.

Нелегкими були повоєнні роки, суцужно було з матеріальним обладнанням, бракувало підручників, навчального приладдя, але енергія керівників і колективу навчального закладу перемагала все. Допомогало долати труднощі те, що в різні роки його очолювали талановиті люди, справжні майстри своєї справи, новатори й ентузіасти, сповнені бажання крокувати в ногу з часом, сповнені любові та доброти до молоді. Багато років був директором Ізраїль Борисович Словак. Довірений йому заклад вважався одним з кращих в Житомирі та області, щорічно поповнював медичні заклади молодими кваліфікованими спеціалістами і користувався серед населення повагою і популярністю. Для вступу до Житомирського медичного училища абітурієнт повинен був подолати високий конкурс.

А про надзвичайну популярність медичного училища в 60-і роки свідчить те, що на планові 180 місць першого курсу було подано 1187 заяв. Тоді училище готувало спеціалістів наступних профілів: фельдшерів на базі 8 і 10 класів, санітарних фельдшерів на базі 8 класів, акушерок на базі 8 і 10 класів, медсестер на базі 10, 8 класів, зубних техніків на базі 8 класів, зубних лікарів на базі 10 класів (рис. 19).

Рис. 19. Житомирське медичне училище, 1960-і роки

Основною проблемою для колективу училища в цілому і для директора Словака І.Б. зокрема, була мала кількість навчальних приміщень. У навчальному закладі функціонувало 9 кабінетів і лабораторій: лабораторія медичної техніки; анатомо-фізіологічна з патолого-анатомічними препаратами; фізико-хімічна лабораторія; фармакологічна лабораторія; акушерсько-гінекологічний кабінет; історичний кабінет; кабінет мови і літератури; біологічний кабінет; військово – санітарний; фізкультурний (рис. 20).

На початку 1960-х років відкрито кабінети терапії зубів, хірургії зубів, зубопротезування, а також зубопротезна лабораторія.

Ці кабінети розташувались у новій двоповерховій будівлі на вісім кімнат, що була побудована в дворі училища.

Ось що пише у своїх спогадах колишній викладач української мови та літератури І.В. Думанська: «Ще є чимало житомирян, які пам'ятають старовинний, на високому

Рис. 20. Практичне заняття з акушерства та гінекології, 1960 р.

фундаменті, одноповерховий будинок із так званим «парадним входом» з вулиці, а через коридори і внутрішнє приміщення - вихід на подвір'я. На початку 70-х років минулого століття цей пам'ятний для багатьох дім, який називали "кузнею медичних кадрів», було знесено згідно з планом реконструкції міста, і тепер тут височить багатоповерхова житлова будівля, на перших поверхах якої розташовано І міську поліклініку. А про минуле нагадує лише невеликий двоповерховий корпус в глибині подвір'я, в ньому була колись і існує донині зубопротезна лабораторія і кілька аудиторій.

Сьогодні, згадуючи старе приміщення медичного училища, диву даєшся: яким чином, в такій тісноті, при невеликій кількості кімнат і навчання і громадське життя перебували на високому творчому злеті! Навчальні теоретичні заняття проводилися, бувало, в три зміни: зранку і до шостої години вечора – денні лекції, а пізніше до аудиторій приходили учні вечірнього відділення. В основному корпусі — вісім приміщень для лекцій, бібліотека і великий внутрішній коридор, який називався ще й залом, традиційним місцем проведення всіх загальних заходів: вечорів відпочинку, зборів, конференцій, концертів, а взимку — часом і уроки фізкультури. Для загальноучилищних урочистостей орендували приміщення в різних установах міста, найчастіше це була актові зала Першої міської поліклініки.

У перервах між заняттями молодь полюбляла збиратися біля піаніно, що скромно чорніло в куточку зали. І раптом оживає старовинний інструмент під вправними пальцями викладача російської мови Людмили Миколаївни Соколової, а студенти і викладачі співають улюблені пісні.

Традиційно чільне місце в навчальному процесі відводилось практичному навчанню (рис. 21).

Облздороввідділом до училища були прикріплені такі практичні бази:

- Міське лікарняно – поліклінічне об'єднання на 400 ліжок
- Міське лікарняно – поліклінічне об'єднання на 125 ліжок
- Обласна лікарня на 150 ліжок.
- Дитяча соматична лікарня на 125 ліжок
- Тубдиспансер – 50 ліжок
- Вендиспансер – 50 ліжок
- Обласна санітарно-епідеміологічна станція
- Міська санітарно-епідеміологічна станція
- Обласний дитячий кістково-туберкульозний диспансер – на 200 ліжок
- Будинок малят – на 75 ліжок
- Дитячі ясла міста
- Обласна лікарня фізичних методів лікування
- Обласний диспансер фізкультури
- Обласна психіатрична лікарня на 600 ліжок

Рис. 21. Головний лікар обллікарні О.Ф. Гербачевський зі студентами

З 1960 р. директором медичного училища стає Жога Ніна Нікандрівна, яка багато сил і енергії затратила на вирішення все тих же нагальних проблем. У першу чергу – поповнення викладацького складу. В 1960/61 навчальному році в

училищі працювало 29 штатних викладачів з вищою освітою, а в 1966/67 – 31 із 122.

Чимало років присвятив вихованню медичних кадрів Євген Володимирович Хомик. Після закінчення служби в армії, а потім - медичного інституту, молодий лікар, викладач анатомії, класний керівник, а згодом і завідувач учбової частини, Євген Володимирович нині очолює Житомирський фармацевтичний коледж імені Протасевича.

Що ж стосувалось навчальних приміщень, то в кінці 1960-х років розпочалось будівництво нового корпусу медичного училища. У цей час у директора Н.Н. Жого фактично було два місця роботи – приміщення училища і будівельний майданчик.

У нову будівлю колектив переїхав в 1972 році – згадує ветеран коледжу З.О. Швайко. До послуг студентства було 46 аудиторій, бібліотека з читальним залом, спортивна зала, їдальня.

Ось як згадує переїзд у нове приміщення І.В. Думанська. Це жива колоритна стрічка історії!: «Нарешті настала довгоочікувана подія – переселення до нового училища! Скільки радісного піднесення зазнав весь колектив, готуючись до новосілля! Для мешканців Бердичівської та її перехожих надзвичайно цікавим було видовище: меблі (столи, шафи, лавки, дерев'яні стенди), книги із бібліотеки, навчальне оснащення і приладдя кабінетів хімії, фізики, анатомії, зубопротезних лабораторій - все це протягом майже тижня учні своїми руками під керівництвом і наглядом викладачів і лаборантів переносили із старого приміщення в нове. Цей живий ланцюг молоді, що сновигав туди-сюди, був справді дивовижним!

Урочистий мітинг перед центральним входом до нового корпусу. Багато гостей, лунають промови, виголошуються поздоровлення. Нова будівля здається всім справжнім палацом у порівнянні із тільки-но залишеним назавжди старим приміщенням. Все зачаровує: просторий вестибуль, ліворуч і праворуч високі сходи, долаючи які, потрапляєш у просторі рекреації та довгі коридори і аудиторії – їх аж сорок шість! Як дивно і незвичайно – кожна дисципліна, загальноосвітня чи медична, матиме свій навчальний кабінет! Неможливо розповісти про ентузіазм учнів, викладачів, лаборантів, які одразу приступили до благоустрою всіх приміщень. При нагоді згадаймо кропітку працю лаборантів, постійних і вправних помічників всіх викладачів, їхні імена також вписані в історію. Це Тетяна Володимирівна Леонович, Олена Станіславівна Ровежник, Зоя Павлівна Мокрицька, Рима Марківна Лінецька, Зінаїда Олексіївна Швайко, Антоніна Мар'янівна Миронова та багато інших невтомних трудівниць.

До 1975 р. було обладнано 24 кабінети і лабораторії. В училищі працювали 46 штатних викладачів, переважно тих, що викладали загальноосвітні дисципліни, але клінічні все ще читались переважно викладачами-сумісниками.

У ювілейний для училища 1975 р. його очолив Купрійчук Микола Васильович.

Незабутніми для багатьох поколінь випускників стали лекції і практичні заняття в лікувальних закладах, які проводились лікарями, відомими своєю високою професійною майстерністю, а також відданістю педагогічній справі - Володимир Федорович Силіщев, Ніна Дмитрівна Соколова, Тетяна Борисівна Фельдман, Валентина Михайлівна Темна, Ольга Іванівна Тарасюк, Жанна Аркадіївна Мальцева, Тетяна Борисівна Смирнова, Світлана Кузьмівна Шинкарьова, Анатолій Павлович Микитюк, Лев Мартинович Комський, Іван Дмитрович Мамрай, Лідія Всеволодівна Казанцева та багато-багато інших відомих лікарів і наставників.

Уже в новому училищі розпочали свій успішний викладацький шлях Піскарьова Антоніна Іванівна – нині директор коледжу, Анна Василівна Кочина, Валентина Янівна Малашевська, Олена Анатоліївна Козакевич, Тетяна Михайлівна Павлова, Наталія Олексіївна Склярєва, Людмила Петрівна Табачук, Алла Олексіївна Петровець, Олена Миколаївна Прушковська.

Взагалі, 1980-і роки розпочались з приємної для студентів училища події. В жовтні 1982 року було заселено гуртожиток. Уперше за весь післявоєнний час з'явилась можливість забезпечити житловою площею на час навчання частину студентів (рис. 22).

Надзвичайно цікавим і змістовним було життя студентів училища. Окрім навчання, вони брали активну участь у будівництві медичних закладів міста – міської дитячої поліклініки, обласної дитячої лікарні. Будівельний загін “Ровесник” працював на будівництві районної лікарні в м. Біла Церква Київської обл., на будівництві санаторію в с. Дениші, кінотеатру “Космос”.

Рис. 22. Гуртожиток училища

Визначною, радісною подією були культпоходи на майже всі вистави в місцевий драматичний театр, відвідини Житомирських музеїв — краєзнавчого, музею В.Г. Короленка, природничого, музею космонавтики, ознайомлення з історичними пам'ятками і місцями нашого міста.

В училищі працював загін “Милосердя”, “бійці” якого надавали допомогу ветеранам Великої Вітчизняної війни, праці, інвалідам. Готували новорічні подарунки для дитячого будинку в с. Дениші.

В актовій залі медичного училища проводились конкурси: “Анумо, дівчата!”, “Анумо, першокурсник!”, “Анумо, хлопці!”, конкурси квіткових композицій до Дня вчителя (рис. 23).

Рис. 23. Ансамбль «Пульс»

З метою профорієнтаційної роботи у 1986 р. було організовано клуб “Юний медик” для учнів старших класів середніх шкіл м. Житомира.

Але крім світлих сторінок в історії училища, як і в житті всієї країни, були і трагічні сторінки. Одна з них пов'язана з Афганістаном. З випуску фельдшерів 1983 року 15 юнаків потрапили на службу в склад обмеженого контингенту радянських військ на території ДРА. Серед них були Віктор Козир, нагороджений орденом “Красная звезда”, Леонід Кирилюк, нині лікар відділення функціональної діагностики обласної лікарні ім. Гербачевського, нагороджений медаллю “За боевые заслуги” та Петро Некрашевич, штатний санінструктор мотострілецької роти. 11 вересня 1983 р., через півроку після призову, він загинув під час виконання бойового завдання з ліквідації банди душманів в афганській провінції Логман. Посмертно нагороджений орденом “Красная звезда” і Грамотою Президії Верховної Ради СРСР. Петрові було лише 19 років, він мріяв стати військовим хірургом.

Рис. 24. Випускник училища Некрашевич П., 1983 р.

У цьому ж, 1983 р., в Афганістані, під час виконання свого професійного обов'язку, загинув санінструктор Аркадій Кирилович Дмитренко, випускник училища 1959 року.

Страшною бідою для всього українського народу стала чорнобильська трагедія. Це викликало потребу в більшій кількості медичних спеціалістів середньої ланки для роботи на забруднених територіях. Тому були відкриті філії училища в м. Коростень і Новоград Волинський (1990 р.). На базі Житомирського медучилища було додатково підготовлено 20 лаборантів та 21 дозиметрист для роботи в північних районах нашої області.

У тому ж, 1990 році в училищі знову відкрито відділення зубних лікарів, потреба в яких також була великою в сільській місцевості області.

А в 1991 р. Житомирське медичне училище стає базовим для всіх галузевих навчальних закладів області, здійснює їх організаційно - методичне забезпечення.

У 1997 р. розпочато підготовку медсестер за новими навчальними планами, наближеними до світових стандартів. У 1998 р. розпочато підготовку медсестер з вищою базовою освітою за спеціальністю медсестра-бакалавр. Було відкрито відділ з вечірньою формою навчання.

З 1999 року училище готує асистентів стоматологів, спеціалістів для впровадження в українських Лікувальних установах світової практики роботи стоматолога “в чотири руки”.

Трете тисячоліття, Житомирське базове медичне училище зустріло вже в новій якості – як Житомирський базовий медичний коледж. Підбиваючи підсумок такого важливого етапу в історії коледжу, слід окремо сказати про його директора Купрійчука Миколу Васильовича, нині почесного директора Житомирського інституту медсестринства. Це особлива постать. 14 років працював у лікувальних установах області. 26 років очолював Житомирське медичне училище (пізніше коледж).

За роки керівництва М.В. Купрійчука училище досягло значних успіхів у навчально-виховному процесі, що дало йому змогу стати базовим, а з 2002 р. – коледжем. За той час підготовлено біля 12 тис. висококваліфікованих молодших медичних спеціалістів.

Він був членом фахової ради з медицини та членом комісії з розробки навчальних планів та програм Міністерства охорони здоров'я України.

Упродовж 10 років М.В. Купрійчук очолював обласну раду керівників вузів I-II рівнів акредитації.

Неодноразово нагороджувався почесними грамотами Міністерства охорони здоров'я та Міністерства освіти України. Лауреат премії ім. О.Ф.Гербачевського.

Рис. 25. М.В. Купрійчук – директор закладу у 1975-2002 рр.

Житомирський базовий медичний коледж (2000-2006 рр.)

У червні 2002 року, згідно із Законом України «Про освіту» та Статутом медичного коледжу, на зборах трудового колективу директором обрано Віктора Йосиповича Шатило, заслуженого лікаря України, на той час кандидата медичних наук, лікаря вищої категорії з організації і управління, лікаря вищої категорії з анестезіології та реанімації, відмінника охорони здоров'я, лауреата премії О.Ф.Гербачевського.

Рис. 26. В.Й. Шатило – керівник навчального закладу

За ініціативи нового керівника і при підтримці колективу коледжу реалізується запропонована на зборах трудового колективу програма підвищення якості навчально-виховного процесу, поліпшення матеріально-технічної бази, покращення умов навчання та побутових умов у гуртожитку, естетичного оформлення коледжу і прилеглої території, активізації спортивно-масової роботи і громадського життя колективу та педагогів, студентів.

У жовтні 2002 року проведено капітальний ремонт і реконструкцію їдальні та прилеглої території, створено єдиний в місті та області серед навчальних закладів Молодіжний центр «Альтаір» (рис. 27).

Рис. 27. Літній майданчик МЦ «Альтаір»

З 2003 року в режимі експерименту було запроваджено проведення лекційних занять з деяких дисциплін поточним методом. А з 2004 року всі теоретичні заняття проводяться поточним методом читання лекцій. У 2003 році

з метою підвищення якості професійного навчання, для закріплення техніки виконання студентами практичних навичок, самостійного доведення виконуваних навичок до автоматизму, а також відпрацювання пропущених практичних занять під контролем чергового викладача в коледжі було створено тренажерний кабінет.

Відповідно до умов сьогодення у 2004 році створено новий пологовий кабінет для відпрацювання студентами навичок та вмінь, які застосовуються при веденні фізіологічних та патологічних пологів. Особлива увага приділяється впровадженню сучасних пренатальних технологій відповідно проекту «Здоров'я матері і дитини» програми ЮНІСЕФ (рис. 28).

Суттєво поповнився фонд навчально-наочною приладдя новими фантомами, муляжами, стоматологічними установками.

Проведена робота отримала позитивну оцінку влади, ЗМІ, упорядковані території стали окрасою одного із куточків центральної частини міста.

Рис. 28. Тренажерний зал – пологовий кабінет

*Житомирський інститут медсестринства
(2006-2017 рр.)*

Важливою подією в історії закладу стало перетворення у 2006 році медичного коледжу в Житомирський інститут медсестринства.

Перший ректор Шатило Віктор Йосипович – доктор медичних наук, професор, заслужений лікар України, академік Академії міжнародного співробітництва з креативної педагогіки. Спрямовує діяльність очолюваного ним колективу на підготовку науково-педагогічних кадрів, розвиток і запровадження нових сучасних стандартів освіти, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій для удосконалення навчально-виховного процесу.

Започатковано якісно новий етап розвитку навчального закладу: вдосконалена організаційна структура, здійснено перехід на потокову форму занять, впроваджується кредитно-модульне навчання, стимулюється наукова робота викладачів та розвиток творчих уподобань студентів, оновлюється матеріально-технічна база.

Відповідно до статутних повноважень обрано Вчену раду інституту, до складу якої ввійшли 6 докторів медичних наук, викладачі з науковими ступенями, провідні організатори охорони здоров'я області.

З 2007 року – Комунальний вищий навчальний заклад «Житомирський інститут медсестринства» вперше в Україні запровадив сучасні освітні стандарти у підготовці медичних кадрів – ступеневу медсестринську освіту.

Підготовка медичних фахівців проводиться за спеціальностями: «Лікувальна справа» (фельдшер), «Сестринська справа» (медична сестра),

«Стоматологія» (зубний гігієніст), «Акушерська справа» (акушерка), «Стоматологія ортопедична» (зубний технік), «Сестринська справа» (медична сестра-бакалавр), «Сестринська справа» (медична сестра-магістр).

За час свого існування навчальний заклад підготував близько 35 тисяч спеціалістів середньої ланки системи охорони здоров'я та понад 500 медсестер-бакалаврів. На кафедрі післядипломної освіти «Загальна практика сімейна медицина» підготовлено близько 600 сімейних лікарів. На відділенні післядипломної освіти підвищили свою кваліфікацію та пройшли курси спеціалізації понад 20 тисяч молодших медичних спеціалістів.

У 2008 році, згідно з Програмою реформування медсестринства в Україні на 2005-2010 рр., в інституті запроваджено ступеневу медсестринську освіту та здійснено прийом на навчання в магістратуру за спеціальністю «Сестринська справа». Створена випускова кафедра «Сестринська справа» на чолі з д. мед. наук, професором Набухотним Т. К. На даний час кафедру очолює д. мед. наук, професор Заболотнов В.О. (рис. 29).

У 2015 році заклад отримав ліцензію МОН України, якою надано право на підготовку фахівців зі спеціальності 224 «Технології медичної діагностики та лікування» освітнього ступеня «бакалавр». Відкрито випускову кафедру «Лабораторна діагностика», яку очолила д. пед. наук, професор Заблоцька Ольга Сергіївна (рис. 30).

Житомирський інститут медсестринства – неодноразовий дипломант національних/міжнародних виставок навчальних закладів.

2011 рік – за вагомий внесок у розвиток іміджу охорони здоров'я України заклад нагороджено грамотою Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я та пам'ятною медаллю «За охорону здоров'я нації».

У березні 2013 року на IV Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти - 2013» навчальний заклад відзначено срібною медаллю в номінації «Формування творчої особистості в навчальних закладах» та дипломом МОН України «За вагомий внесок у розвиток національної освіти».

За результатами Національної системи рейтингового оцінювання діяльності вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації «ТОП-10» у галузі охорони здоров'я КВНЗ «Житомирський інститут медсестринства» посів почесне III місце.

У жовтні 2013 року Оргкомітет V Національної виставки-презентації «Інноватика в сучасній освіті», відзначив КВНЗ «Житомирський інститут

Рис. 29. Студенти першого набору на відділення магістратури Житомирського інституту медсестринства, 1 вересня 2008 р.

Рис. 30. Колектив кафедри «Лабораторна діагностика» (2019 р.)

медсестринства» дипломом лауреата конкурсу I ступеню в номінації «Випереджаюча освіта для сталого розвитку як інноваційна форма організації освітнього простору» з врученням почесного знаку.

У квітні 2014 року на Міжнародній виставці «Освіта і кар'єра-2014» навчальний заклад був нагороджений золотою медаллю та дипломом у номінації «Видання підручників та навчальних посібників нового покоління».

За результатами роботи VI Ювілейного Міжнародного медичного форуму «Інноватика в сучасній освіті», який відбувся в жовтні 2014 року навчальний заклад був нагороджений дипломом лауреата II ступеню (рис. 31).

Рис. 31. Вручення диплому лауреата конкурсу II ступеню «Інноватика в сучасній освіті», 2014 р.

У 2015 році на XXVIII Міжнародній спеціалізованій виставці «Освіта та кар'єра – День студента 2015» інститут отримав золоту медаль та диплом у номінації «Інноваційний розвиток освіти та сучасні педагогічні технології».

У 2016 році на VII Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти - 2016» заклад нагороджено золотою медаллю та дипломом у номінації «Міжнародна співпраця як невід'ємна складова інноваційного розвитку національної освіти та науки». На VIII Міжнародному форумі «Інноватика у сучасній освіті» інститут отримав диплом лауреата конкурсу I ступеня в номінації «Стандартизація вищої освіти в контексті реалізації інновацій Закону України «Про вищу освіту» та диплом за активну участь в інноваційній освітній діяльності. На VII Міжнародній виставці «Освіта та кар'єра - 2016» Житомирський інститут медсестринства виборов гран-прі у номінації «Інноваційний розвиток освіти» та почесне звання «Лідер вищої освіти України» (рис. 32).

Рис. 32. Житомирський інститут медсестринства - неодноразовий дипломант національних/міжнародних виставок навчальних закладів.

Житомирський медичний інститут (2017 р. і до тепер)

З метою розвитку медичної освіти і науки на Поліссі, проведення ступеневої підготовки фахівців з наданням повної вищої освіти, відкриття нових спеціальностей, рішенням тринадцятої сесії обласної ради VII скликання від 02.11.17 №824, за погодженням з МОЗ України, КВНЗ «Житомирський інститут медсестринства» Житомирської обласної ради реорганізовано в КВНЗ

«Житомирський медичний інститут» Житомирської обласної ради. З березня 2020 року навчальний заклад носить назву Житомирський медичний інститут Житомирської обласної ради.

На сучасному етапі, визначивши своїми орієнтирами входження до освітянського та наукового простору Європи, модернізацію освітньої діяльності згідно з європейськими вимогами, Житомирський медичний інститут Житомирської обласної ради посідає провідне місце серед закладів вищої освіти медичного спрямування Житомирського регіону та держави.

Відповідно до концепції розвитку в інституті запроваджено підготовку фахівців зі спеціальностей: 227 «Фізична терапія, ерготерапія» освітнього ступеня «бакалавр», 229 «Громадське здоров'я» освітнього ступеня «магістр». Розширено перелік спеціальностей і спеціалізацій фахівців галузі знань «Охорона здоров'я».

Згідно з новими освітніми програмами в 2019 році інститут розпочав підготовку фахівців освітнього ступеня «бакалавр»: екстрена медицина – кваліфікація парамедик; медична сестра адміністратор (медичний адміністратор); сестра медична загальної практики - сімейної медицини – помічник сімейного лікаря; сестра медична спеціалізованих служб ЗОЗ; акушерка освітнього ступеня «бакалавр».

Згідно з ліцензією навчальний заклад проводить підготовку медичних фахівців для потреб практичної охорони здоров'я області та держави з 5 спеціальностей і 14 спеціалізацій, в тому числі 9 спеціальностей і спеціалізацій освітніх ступенів бакалавра і магістра.

В 2021 році вперше в історії закладу відбувся захист 44 кваліфікаційних магістерських робіт здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою 229 «Громадське здоров'я». Навчаючись за даною програмою студенти оволоділи глибокими професійними знаннями, набули навичок самостійної науково-практичної, дослідницької та навчально-методичної роботи з відповідного фаху (рис. 33).

У період 2010-2021 рр. в інституті підготовлено більше 200 магістрів із всіх регіонів України, які поповнили лави представників медичної еліти держави. Ними створено більше тисячі об'єктів інтелектуальної власності.

На базі інституту проводяться міжнародні, всеукраїнські, регіональні науково-практичні конференції, присвячені актуальним питанням розвитку медичної, медсестринської освіти держави: «Вища освіта і практика в медсестринстві», «Актуальні проблеми лабораторної діагностики», «Актуальні питання підготовки та наукової діяльності магістрів галузі знань «Охорона здоров'я», «Професійні мовні компетенції сучасного фахівця» та інші. За підсумками конференцій видаються збірники. Науковці інституту багато зусиль докладають для створення об'єктів інтелектуальної власності.

Рис. 33. Випуск магістрів ОПІ 229 «Громадське здоров'я», 2021 р.

Одним з актуальних напрямків ефективного розвитку Житомирського медичного інституту є міжнародне співробітництво, головною метою якого є формування позитивного міжнародного іміджу інституту, підтримка та розвиток зарубіжних відносин в освітньо-наукових, соціальних, культурних сферах.

Житомирський медичний інститут підтримує тісні міжнародні зв'язки, що дає можливість:

- проводити спільні наукові дослідження та друкувати наукові праці;
- проходити стажування викладачам;
- брати участь у міжнародних проєктах;
- виступати з доповідями на міжнародних форумах за кордоном;
- входити до складу редакційних колегій журналів та організаційних комітетів конференцій;
- продовження навчання для студентів та їх працевлаштування за кордоном.

В інституті реалізується програма «Два дипломи». Студенти, що вже здобули освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста, мають можливість навчатися за програмою подвійного диплому в Житомирському медичному інституті та в закладі вищої освіти в м. Познань (Польща), визначеному Європейським фондом освіти і розвитку, для отримання диплому бакалавра. Цієї осені перша група студентів Житомирського медичного інституту виїхала до Польщі для навчання за програмою подвійного диплому та проходження стажування в госпіталі.

Житомирський медичний інститут, є одним із шести пілотних закладів вищої медичної освіти, бере участь в Україно-швейцарському проєкті «Розвиток медичної освіти в Україні». 25 червня 2021 року за участі і фінансування Україно-швейцарського проєкту на базі інституту відкрито навчально-тренінговий центр площею 800 квадратних метри. В його Структурі є 13 навчальних кімнат, в яких здійснюється практична підготовка здобувачів Закладу (рис. 34).

Рис. 34. Відкриття тренінгового центру, 2021 р.

В умовах Центру одночасно можуть займатись 120 здобувачів освіти та відпрацьовувати в загальному 500 практичних навичок.

Центр оснащений необхідною аудіо, відео та комп'ютерною апаратурою, медичним обладнанням (50 одиниць) та сучасними фантомами та муляжами (170 одиниць).

Завдяки високій професійності педагогічного колективу постійно зростає рівень фахової майстерності студентів. Студенти неодноразово стають переможцями професійних конкурсів регіонального та всеукраїнського рівнів.

Зокрема Матердей Олена – студентка відділення «Медична сестра – бакалавр» (вечірня форма навчання) стала переможницею другого Всеукраїнського конкурсу професійної майстерності медичних сестер «Ескулап

– професіонал» (м. Донецьк).

Дмитро Голубєв – студент відділення «Лікувальна справа» виборів I місце в обласному етапі IX Міжнародного конкурсу з української мови ім. П. Яцика.

Значно активізувалася в інституті робота по формуванню рис милосердя і гуманізму, посилюється волонтерський рух студентів. Здобувачі закладу як волонтери неодноразово брали участь в організації роботи Центру вакцинації населення від Covid-19.

Беруть участь в обласних та міських акціях милосердя: рух «Разом до життя» (підтримка та допомога пацієнтам дитячого відділення онкогематології Житомирської обласної лікарні), акції «Від серця до серця», «Країна дитинства – країна мрій!», «Не залишайся байдужим» (підтримка дітей, які знаходяться в лікарнях, та дітей-сиріт).

Наші волонтери збирають кошти та надають допомогу пораненим бійцям, які знаходяться на лікуванні у військовому шпиталі м. Житомира, воїнам, які знаходяться в зоні бойових дій (рис. 35).

За участю активістів художньої самодіяльності на базі інституту постійно проводяться пізнавально-розважальні заходи для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Українцям властива любов до своєї прекрасної Батьківщини. Ця любов споконвіків проявляється в їх готовності захищати свою Вітчизну. Колектив та студентство Житомирського медичного інституту гідно вшановує пам'ять випускника Артура Пушанко, який у 2011 році з відзнакою закінчив наш навчальний заклад за спеціальністю «Стоматологія ортопедична», а в 2014 році загинув в антитерористичній операції на Донбасі, захищаючи незалежність та свободу України. Йому виповнилось лише 20! Нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (14.11.2014; посмертно). 24 липня 2014 року Артур Пушанко похований на Смолянському військовому кладовищі міста Житомир.

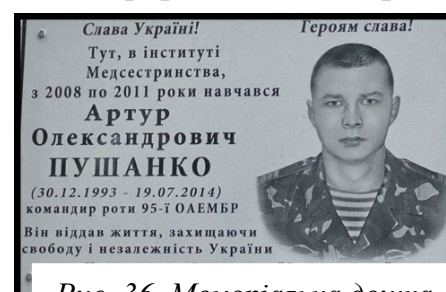
4 травня 2017 року на фасаді будівлі Житомирського інституту медсестринства (нині Житомирський медичний інститут) йому відкрито меморіальну дошку. Низький уклін нашим захисникам, велика їм вдячність за мужність і патріотизм. Вічну пам'ять про наших героїв вшануємо хвилиною мовчання. (Звучить мелодія «Плине кача»).

Велика увага в навчальному закладі приділяється спортивно-масовій та фізкультурно-оздоровчій роботі. Активно працюють спортивні секції. Спортивні команди інституту посідають достойні місця на змаганнях з різних видів спорту.

Серед них є чемпіони та призери обласних та Всеукраїнських спартакіад. Студенти Житомирського інституту медсестринства у складі збірної України з

Рис. 35. Участь у благодійній акції по зборі коштів для потреб військовослужбовців

Рис. 36. Меморіальна дошка Артуру Пушанко

волейболу завоювали золоті медалі на XX Дефлімпійських іграх в Мельбурні, (Австралія, січень 2005 року), стали чемпіонами Європи (Бельгія, травень 2007 року), а також посіли I місце з волейболу і здобули золоті медалі в складі збірної з волейболу в м. Буенос-Айрес (Аргентина), 2008 рік.

На сьогодні художня самодіяльність інституту посідає одне із провідних місць серед навчальних закладів області та за її межами. Студентство інституту має численні нагороди у Всеукраїнському, Регіональному, Міжнародному мистецьких конкурсах та фестивалях: "Студентські перлини тобі, рідне Полісся", Фестивалі творчої молоді "Зоряний дощ", Всеукраїнських мистецьких конкурсах серед студентів та працівників ВМНЗ "Ліра Гіппократа", "Київська весна" та інших.

За підсумками міського творчого конкурсу «Закарбовані майданом» в 2019 році Анастасія Агеєва, здобула 1 місце, виконавши авторський вірш під акомпанемент гітар Лілії Павлюк та Дар'ї Пелепішиної; Тетяна Ковтун, посіла 3 місце серед вокалістів, Ніна Дубас, відзначена подякою.

У студентському конкурсі талантів «Листопад-Фест» в 2019-2020 роках, серед обдарованої молоді вищих навчальних закладів м. Житомира студенти закладу виборювали призові місця: Стяжкіна Марія та Дар'я Астахова, посіли 2 місце в номінації «Вокал», а Анастасія Агеєва, отримала спеціальну відзнаку та 2 місце в номінації «Читання. Авторський вірш».

На XXIII Міжнародному студентському фестивалі «Барви осені», організованому Асоціацією навчальних закладів України приватної форми власності, Дар'я Астахова отримала перемогу в номінації «Піднесення соціально важливих тем засобами мистецтва» в 2020 р.; виборола II місце в номінації «Вокал» у Всеукраїнському конкурсі мистецтв «Жінок оспівую красу». Також отримала Гран-прі на Регіональному мистецькому пісенному фестивалі-конкурсі «На крилах юності» до Дня молоді та Міжнародному фестивалі «Оksamит-фест» в 2021 році.

Учасники інтерактивного театру «Персона» щороку займають призові місця у міському фестивалі інтерактивних театрів «Ми обираємо майбутнє» (рис. 37).

Рис. 37. Учасники інтерактивного театру «Персона»

Здобувачі Житомирського медичного інституту найталановитіші, так як навчальний заклад приділяє велику увагу розвитку творчих здібностей, розкриттю їх індивідуального потенціалу. З метою виявлення талановитої молоді щороку в інституті проводиться конкурс «Дебют першокурсника». Не менш захоплюючими є конкурс Королева ЖМІ та Mic Insta Zhmi.

В листопаді 2019 року започатковано загальноінститутський конкурс «Кращий студент ЖМІ», приурочений до Міжнародного дня студента. Переможницею конкурсу визнано студентку 201 групи відділення «Лікувально-акушерська справа» Павлюк Лілію. Переможниця конкурсу «Кращий студент ЖМІ-2021» Марина Юрченко, студентка спеціальності «Медична сестра - магістр» (рис. 38).

Рис. 38. Переможниця конкурсу Марина Юрченко, студентка спеціальності «Медична сестра

В Житомирському медичному інституті створено освітній центр «Академія медицини майбутнього» для учнів 5-9 класів. Тут вони пізнають багато цікавого: історію становлення медицини, медицину сучасності, дивляться світ під мікроскопом, знайомляться з основами стоматології, вивчають англійську мову, уроки вокалу, фітнес (рис. 39).

Рис. 39. Заняття в «Академія медицини майбутнього», 2019 р.

«Як стверджував видатний педагог К. Ушинський «Дух навчального закладу живе не в стінах і не на папері, а в характерах більшості педагогів і звідти переходить у характери вихованців».

Житомирський медичний інститут має багату та яскраву історію, якою пишається.

У стінах інституту свого часу навчалися люди, досягненнями яких у галузі охорони здоров'я пишається Україна.

Це колишні випускники:

- директор Київського інституту педіатрії, акушерства і гінекології професор А.Т. Пап;
- директор Київського науково-дослідного інституту гігієни харчування професор А.С. Майструк;
- доктори медичних наук – А. М. Мельник, А. М. Гайструк, М. І. Катишев, Б.Ф. Мазорчук;
- доцент С.К. Псюк;
- кандидати медичних наук – Г.С.Протасевич, Ю.В.Опанасюк, О.В. Гельман, В. П. Євтушенко, М.Д. Бех;
- заслужений лікар УРСР І. В. Бількевич та інші.

Престиж навчального закладу і сьогодні примножує згуртований науково-педагогічний колектив, який очолює: Шатило Віктор Йосипович – ректор медичного інституту, доктор медичних наук, професор.

Серед кращих його представників:

Гордійчук Світлана Вікторівна – випускниця закладу, проректор з навчальної роботи, доктор педагогічних наук, професор кафедри природничих та соціально-гуманітарних дисциплін;

Горай Ольга Віцентіївна – випускниця закладу, проректор з соціально-гуманітарного розвитку та міжнародного співробітництва, кандидат педагогічних наук, доцент.

Піскарьова Антоніна Іванівна – директор коледжу;

Заболотнов Віталій Олександрович - завідувач кафедри "Сестринська справа", доктор медичних наук, професор.

Заблоцька Ольга Сергіївна – завідувач кафедри «Технології медичної діагностики та лікування. Громадське здоров'я», доктор педагогічних наук, професор.

Косенко Валентина Миколаївна – завідувач відділення «Сестринська справа та профілактична стоматологія», кандидат медичних наук;

Круковська Ірина Миколаївна – завідувач кафедри «Природничих та соціально-гуманітарних дисциплін», кандидат педагогічних наук, доцент;

Поплавська Світлана Дмитрівна – випускниця нашого закладу, начальник навчально-методичного відділу, кандидат педагогічних наук, доцент;

Махновська Ірина Романівна – методист інституту, кандидат педагогічних наук;

Коваленко Валентина Олексіївна – методист інституту, кандидат педагогічних наук;

Можарівська Антоніна Анатоліївна – завідувач навчального тренінгового центру інституту, кандидат медичних наук;

Ніколаєва Ірина Миколаївна – випускниця закладу, кандидат педагогічних наук.

Боримська Любов Вадимівна – голова профспілкового комітету співробітників, соціальний педагог, представник психологічної служби інституту

Полчанова Галина Станіславівна – представник психологічної служби інституту

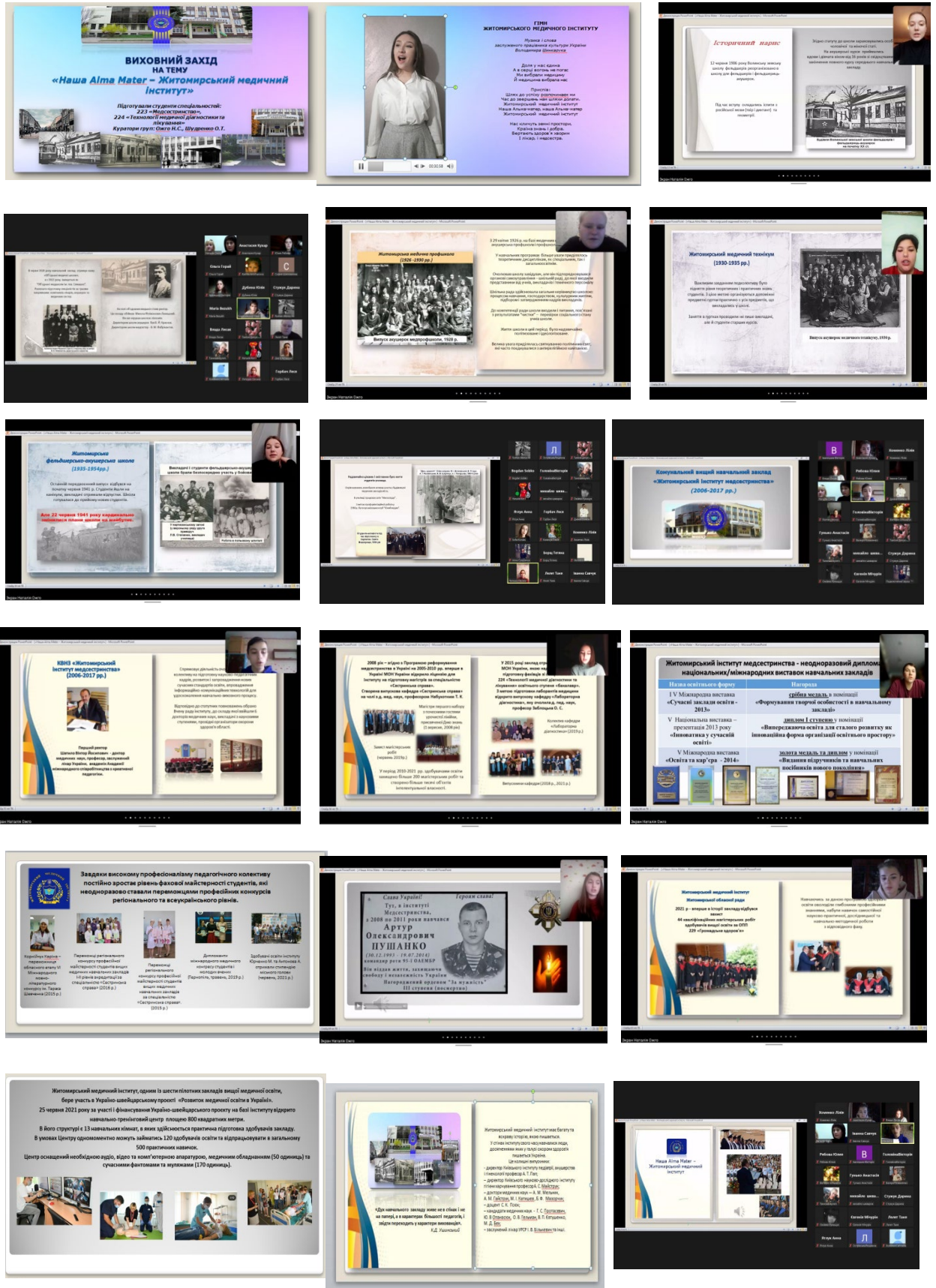
На даний час освітньо-виховний процес в інституті забезпечують 116 штатних викладачів, з них: 48 - лікарі, 68 - педагоги з освітою за фахом. Середній вік викладачів становить 50 років, середній педагогічний стаж – 21,5 років.

Наявність штатних викладачів кожної кваліфікаційної категорії у навчальному закладі наступна: вища категорія – 78 осіб; I категорія – 27 осіб; II категорія – 18 осіб; спеціаліст – 2 особи; педагогічне звання «викладач-методист» – 50 осіб; педагогічне звання «старший викладач» – 7 осіб; педагогічне звання «практичний психолог-методист» - 1 особа; відповідають займаній посаді (ректора, директора, проректора, методиста, соціального педагога) – 9 осіб; професор – 3 особи; доцент – 8 осіб; доктор медичних наук – 3 особи; кандидати наук – 21 особа; заслужений лікар України – 2 особи; заслужений тренер України – 1 особа; займаються науковою роботою 24 особи, із них 3 аспіранти. Погодинники – 21 особа. Сумісників – 1 особа.

Всі викладачі мають відповідну вищу базову освіту. Щорічно підвищують свій професійний рівень, беручи участь в семінарах, вебінарах, тренінгах та на курсах підвищення кваліфікації.

В Житомирському медичному інституті постійно удосконалюється організаційна структура, навчальна та виховна робота, стимулюється розвиток творчих уподобань студентів. Головним завданням колективу інституту є підготовка студентів до самостійної, активної та творчої діяльності, стимулювання їх внутрішніх зусиль до саморозвитку і самореалізації, широке залучення студентів до здобутків духовної, національної та світової культурної спадщини.

Фотозвіт виховного заходу

АНКЕТУВАННЯ
(із застосуванням Google-formes)

1. Вкажіть першу назву Житомирського медичного інституту:
  - a) Житомирські об'єднані медшколи;
  - b) Волинська фельдшерська школа;
  - c) Волинська земська школа;
  - d) Волинські довгострокові курси;
  - e) Житомирський медичний технікум.

2. Вкажіть за якої умови у Волинській земській школі до складання випускних іспитів допускали фельдшериць-акушерок
  - a) Відповісти відмінно на 2 із 3 питань;
  - b) Прийняти не менше 12 самостійних пологів;
  - c) Відсутність пропусків занять;
  - d) Обовязкової оплати за навчання наперед;
  - e) Бути заміжньою.

3. Вкажіть рік заснування Житомирського медичного інституту:
  - a) 1875;
  - b) 1907;
  - c) 1934;
  - d) 2006;
  - e) 1975

4. Вкажіть, коли відбувся перший набір на навчання осіб жіночої статі:
  - a) З моменту заснування;
  - b) В 1906 р.;
  - c) В 1920 р.;
  - d) Під час I Світової війни;
  - e) Під час перебудови.

5. Вкажіть місце розташування музею Житомирського медичного інституту:
  - a) Зала вченої ради;
  - b) Читальна зала;
  - c) Архів;
  - d) Конгрес-центр;
  - e) Лекційна аудиторія.

6. Вкажіть автора гімну Житомирського медичного інституту:
  - a) Т. Шевченко;
  - b) І. Франко;

- c) В. Шинкарук;
- d) С. Крицький;
- e) І. Сльота.

7. Вкажіть теперішню адресу Житомирського медичного інституту:

- a) Вул. В.Бердичівська 46/15;
- b) Вул. Т.Шевченка, 13;
- c) Пров. 2-й Госпітальний, 1;
- d) Вул. В.Бердичівська 32;
- e) Вул. В.Бердичівська 34 а.

8. Вкажіть адресу зуботехнічної лабораторії:

- a) Вул.В. Бердичівська 46/15;
- b) Вул..Т. Шевченка, 13;
- c) Пров. 2-й Госпітальний, 1;
- d) Вул.В. Бердичівська 32;
- e) Вул.В. Бердичівська 34 а.

9. Вкажіть назву українського науково-практичного журналу, засновником якого є Житомирський медичний інститут:

- a) «Медсестринство в Україні»;
- b) «Актуальні проблеми медичної освіти»;
- c) «Магістр медсестринства»;
- d) «Бакалавр медсестринства»;
- e) «Вища освіта в медсестринстві».

10. Вкажіть рік відкриття навчально-тренінгового центру:

- a) 1875;
- b) 2017;
- c) 1934;
- d) 2006;
- e) 2021.

ВИСНОВКИ

Управління процесом виховання у вищій школі потребує постійного вивчення результатів виховної роботи, коригування змісту, завдань і методики виховного процесу з метою їх удосконалення.

Надзвичайно важливим завданням для вищого навчального закладу є створення належних умов для розвитку та задоволення духовних потреб здобувачів освіти, для їх майбутньої самореалізації. Тому, значну увагу необхідно приділяти формуванню духовно-моральних цінностей у студентів, зокрема до найкращих традицій навчального закладу, шанобливого ставлення до надбань науково-педагогічного колективу. Такі тематичні виховні заходи сприяють формуванню престижу професії медичного працівника, духовних цінностей у студентів, а саме ідеалів добра, милосердя, гуманізму та гідного ставлення до майбутньої професії.

Під час обговорення присутні вказали на актуальність теми виховного заходу, його пізнавальність, інформативність. Зазначили, що сьогодні Житомирський медичний інститут – це престижний, сучасний освітній, науковий, інноваційний, культурний центр Житомирщини, України, що здійснює підготовку кваліфікованих фахівців для галузі охорони здоров'я відповідно до європейських стандартів, національно свідомих громадян держави, інтелектуально й духовно гармонійних особистостей. Тисячі студентів – випускників інституту – з ґрунтовними теоретичними знаннями, практичними навичками, морально-етичними цінностями, переданими від мудрих наставників, щороку сміливо й упевнено відкривають для себе нові обрії професійної діяльності.

Демонстрація фрагментів історичних відеофільмів, фотографій, експонатів музею та перших примірників бібліотечного фонду Житомирського медичного інституту сприяло кращому засвоєнню інформації. В кінці виховного заходу було проведено он-лайн тестування із застосуванням Google-форм для визначення його результативності.

Вказані виховні заходи рекомендовано включати в плани виховної роботи академічних груп з метою вивчення та поглиблення знань з історії навчальних закладів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Толстанов О.К., Хададова М.В., Шатило В.Й. Від школи фельдшерів – до інституту медсестринства. 1875-2006. – Житомир: «Полісся», 2006. – 172 с.
2. Шатило В.Й., Толстанов О.К., Хададова М.В. Від школи фельдшерів – до інституту медсестринства. 1875-2010. – Житомир: «Полісся», 2010. – 232 с.
3. Шатило В.Й. Житомирському інституту медсестринства 140 років // Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи», 24 жовтня 2014 р. м. Житомир. – Житомир: КВНЗ ЖІМ, 2014. – С. 3-12.
4. Шатило В.Й. 1875-2020 роки Житомирський медичний інститут відзначає 145 річницю з дня заснування // Магістр медсестринства. – 2019. – № 2 (22). – С.7-20.
5. Шатило В.Й., Махновська І.Р., Розвиток медсестринства України в контексті нової парадигми вищої освіти та з урахуванням міжнародного досвіду // Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи», 15-16 жовтня 2015 р. м. Житомир, 2015. – С. 3-6.
6. Шатило В.Й., Можарівська А.А. Сучасні симуляційні технології навчання в медичній освіті / Вища освіта та практика в медсестринства: матеріали XII науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Житомир, 21 жовтня 2021 року). Житомир: ФОП Худяков О.В., 2021. С. 4-7.
7. <https://issuu.com/zhim/docs/>
8. <https://histology.pdmu.edu.ua/storage/prints/files/laNnfIBJeqcIwGYSIKxe7WqXYJRd8Eqa5UxodqZQ.pdf>